

Riksmeklingsmannen

Virksomhet 2010

1. Hovedtrekk ved virksomheten

1. Generelt om virksomheten

Institusjonens oppgave er å mekle i interessetvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt sorterer under Arbeidsdepartementet

Tariffavtalene i Norge er vanligvis toårige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2009 var det mellomoppgjør mens det i 2010 var et hovedoppgjør. Det foregår meklinger hele året, men de fleste meklinger kommer i perioden mars-juni.

Arbeidsmengden varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjørene oftest foregår på forbundsnivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvis lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet, og det vil i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare de økonomiske bestemmelser som revideres.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslåes til ca 500, de aller fleste i privat sektor. Som det framgår av tabell I har det vært vanlig med meklings i en av fem tariffrevisjoner ved et forbundsvist hovedoppgjør.

2. Riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet. I 2010 har det vært meklings i 97 saker. Dette er om lag det samme antall som ved hovedoppgjøret i 2006 som var siste forbundsvise oppgjør.

Tabell I

Oversyn riksmeklingsaker

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tingsløyving/trekt attende før mekling	10	1	6		14	3	4		7*
Tingsløyving under/etter mekling	5	2	10	1	5	3	6	11	15
Meklingsløyving Framsett framlegg vedteke/til avstemming	91	23	88	10	84	9	24	21	62
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	19	1	22	2	14	1	9	1	13
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt				1		1			
Ferdig handsama saker i alt	125	27	126	14	117	17	43	33	97
Under handsaming				3	3				2

* sak 2010-095 Norsk Arbeidsmandsforbund – Maskinentreprenørenes Forbund.
Først forhandlingsløsning før mekling – nedstemt – mekling 10. og 11. januar 2011

Antall separate meklinger

I mange meklingsaker er det flere parter på arbeidstakersiden med i realiteten likelydende tariffavtaler som skal revideres. Eksempler på dette finner vi i offentlig forvaltning og for offentlige foretak, men også i tariffområder i privat sektor hvor for eksempel LO-og YS-forbund samtidig er parter. I noen områder i privat sektor forvalter dessuten samme fagforbund flere tariffavtaler etter sammenslåinger av forbund. Slike saker mekles normalt samtidig med samme meklingsmann. I 2010 har en av meklingsene vært gjennomført for en gruppe avtaler med ulike partsforhold, dvs. i praksis var det flere meklinger som ble kjørt parallelt og dermed statistikkført som en mekling. Noen saker blir trukket før meklingsen faktisk starter men blir statistikkført som innmeldt meklings sak. Oppsummert er det slik at antall gjennomførte separate meklinger er noe lavere enn antall meklingsaker som tas med i tabell I.

Konflikter

I lønnsoppgjøret i 2010 ble det 14 konflikter. Konfliktene hadde en varighet mellom 4 og 21 dager.

Riksmeklingsmannen og andre meklere ga i 2010 aktiv bistand når det gjaldt å få i gang mekling i konfliktsituasjoner. I alt 10 konflikter ble avsluttet med forskjellige former for bistand fra meklere.

Tabell II

Oversyn rikskonflikter

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tingingsløsning	12	2	16		9		4		1
Ny mekling Framsett framlegg vedteke/til avstemming	3		1	1	3	1	5		10
Lønnsnemnd	4		3	2	3			1	2
Framleis konflikt			2	1					
Samla tal på konflikter	19	1	22	4	15	1	9	1	13
-Konflikt frå året før					1				
- Konflikt etter mekling utan resultat	18	1	18		14	1	9		13
- Konflikt etter nedstemt framlegg	1		4						

4 Kretsmeklinger

Kretsmeklinger

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmeklingsmannen. I det alt vesentlige dreier dette seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Antallet saker som behandles av kretsmeklingsmennene, har blitt færre i perioden fra 2001 til 2010.

I tabell III er det gitt en summarisk oversikt over kretssaker i 2010 og i tidligere år. Som det framgår av tabellene falt antall kretssaker i 2004 og 2005 til knapt 100, mot rundt 140 i tidligere år. I 2006, 2007 og 2008 var det en ytterligere nedgang i antall saker. I 2009 var det 60 saker og i 2010 51 saker.

Kretskonflikter

I 2010 endte fire saker med konflikt. Ved tre av dem varte streiken ca 2 måneder, mens den i den siste saken varte 4 dager.

Tabell III

Oversyn krinsmeklinger

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Trekt attende/satt på vent før mekling	41	49	22	31	29	18	7	16	16
Tingingsløysing før mekling	45	54	15	35	16	20	2	22	9
Tingingsløysing under/etter mekling	24	15	25	13	16	14	8	12	13
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	2			4	4			1	
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	4	4			2	3	2	1	4
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	21	14	28	5	12	6	10	1	8
Ferdig handsama saker i alt	137	136	90	88	79	61	29	53	51
Under handsaming	1	1	4	13	5	2	10	7	

Om meklingsinstitusjonen i Norge

Institusjonens oppgave er å mekle i interessetvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1915 og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært lite endret siden. Dagens meklingsinstitusjon er opprettet med hjemmel i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister (arbeidstvistloven), sist endret i 2003.

Meklingsmøtene skal, ifølge loven, ”holdes for lukkede dører”.

Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har to viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Dette betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan settes i verk etter at tariffavtalen er utløpt
- Konflikter kan ikke starte uten at mekling først er gjennomført.

Interessetvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interessetvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Skal meklingen lykkes må begge parter akseptere meklingsforslaget. Mislykkes meklingen har meklingsmannen ingen sanksjoner overfor partene.

Frister

Arbeidstvistloven

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassfratredelse (streik). Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må riksmeklingsmannen i løpet av 2 dager ta standpunkt til om hun vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis riksmeklingsmannen antar at ”arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser”. Praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt sier arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har meklingsmannen 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

Tjenestetvistloven

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har riksmeklingsmannen inntil 14 dager på seg fra hun orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har meklingsmannen ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot

arbeidsstans i kommunesektoren kan riksmeklingsmannen beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

Mekling: skisser og forslag

Dersom det er mulig å framsette et forslag blir dette, i form av en skisse, som regel framsatt på meklingens siste dag.

Aksepteres skissen av begge parter gjør meklingsmannen skissen om til et forslag. Avhengig av de fullmakter og de avtaler som gjelder kan forslaget enten aksepteres på stedet, anbefales og sendes ut til avstemning eller sendes ut til avstemning uten anbefaling. Skal det stemmes over forslaget fastsettes det som regel en frist for dette.

Forkastes skissen av (minst) en av partene settes det normalt ikke fram et forslag og det er da åpent for konflikt. Dersom partene havner i konflikt er meklingsinstitusjonen forpliktet til å ta et initiativ overfor partene når konflikten har vart i 30 dager. I praksis tas slikt initiativ etter noen få dager.

Informasjon, intervjuer og foredrag

Det har i 2010 vært holdt en rekke foredrag om Riksmeklingsmannens arbeidsoppgaver og funksjon. Den stortingskomiteen som behandler Arbeidsdepartementets budsjett var i mars 2010 på besøk i Riksmeklingsmannens lokaler og fikk en gjennomgang av oppgaver og funksjon. Riksmeklingsmannen har vært intervjuet av en rekke fagblader, tidsskrifter og aviser.

Det legges vekt på å være imøtekommende overfor henvendelser om besøk, intervjuer eller foredrag fordi slike aktiviteter er en viktig del av arbeidet med å spre forståelse for og informasjon om tarifforhold og meklingsarbeid. Det ble i 2010 også oppdatert informasjonsmateriell til pressen som ligger tilgjengelig på hjemmeside og finnes i papirversjon.

Hjemmeside

I 2005 ble vår internetthjemmeside (www.riksmeklingsmannen.no) åpnet med stoff om institusjonen og med løpende informasjon om meklingsvirksomheten. Det helt sentrale elementet er en database med nøkkelinformasjon om hver meklings sak, inkludert meklingsmannens forslag. Hjemmesiden er til stor nytte både som informasjonskanal overfor interesserte (medier, organisasjoner og myndigheter) og internt som effektivt arkivsystem. Brukerinteressen speiler intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøk på hjemmesiden er tidvis meget stor. Vi har mottatt mange positive kommentarer på tilgjengelighet og utforming.

Engelsk språklig informasjon om meklingsarbeidet

Det har flere ganger vært behov for å informere utenlandske eiere/delegasjonsdeltakere om norsk lovgivning og praksis når det gjelder meklingsarbeid. Det er derfor utarbeidet informasjonsmateriell på engelsk.

Administrative forhold

Virksomheten ledes av riksmeklingsmannen, som oppnevnes av Regjeringen for tre år.

Det oppnevnes også for 3 år faste meklingsmenn for bestemte kretser. I forbindelse med nyoppnevning i 2009 ble de 3 nordligste fylkene slått sammen til en krets. Det er derfor nå 6 kretsmeklingsmenn, nærmere bestemt for Østlandet (to meklere), Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag, og for Nordland, Troms og Finnmark (en felles). Kretsmeklingsmennene mekler i lokale tvister, dvs. tvister om opprettelse av tariffavtale og hvor det ikke legges ned midlertidig forbud mot arbeidsstans.

Arbeidstvistloven åpner også for at det kan oppnevnes særskilte meklingsmenn for bestemte saker eller tidsrom. Det er for tiden oppnevnt 7 særskilte meklingsmenn. Disse, sammen med kretsmeklingsmennene, mekler i tvister på nasjonalt nivå for å unngå at det blir for lang ventetid i meklingsinstitusjonen.

I tillegg til riksmeklingsmannen hadde meklingsinstitusjonen i 2010 to ansatte som dekket de administrative funksjoner.

Kretsmeklingsmennene mottar en mindre fast godtgjøring og godtgjøring for den tiden de bruker på meklinger. De særskilte meklingsmennene har bare godtgjøring for den tid de faktisk er engasjert i meklinger.

Den aktuelle situasjon i 2010

Kari Gjestebly ble 21. august 2009 oppnevnt som riksmeklingsmann for en periode på 3 år fra tiltredelse som var 1.9.09.

Medarbeidere

Riksmeklingsmannens kontor hadde (pr 31.12.10) følgende medarbeidere:

Riksmeklingsmann

Kari Gjestebly

Administrasjon

Kate Yvonne Berntsen Soffritti

Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklingsmenn

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Sorenskriver Nils Dalseide, Elverum

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud, Trondheim

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):
Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Kretsmeklingsmennene ble oppnevnt for en 3-årsperiode fra 1.7.09.

Særskilt oppnevnte meklingsmenn

Tingrettsdommer Wenche Elizabeth Arntzen, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Bærum

Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Generalsekretær Merete Smith, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Tingsrettsdommer Inger-Marie Landfald, Sarpsborg

Funksjonstiden for de særskilt oppnevnte meklingsmenn utløper 28.2.2012.

Av de 15 meklingsmenn (medregnet riksmeklingsmannen) som var i funksjon ved årsskiftet 2010/2011 var 8 kvinner og 7 menn.

Økonomi

Som det framgår av regnskapsoppstillingen var de samlede utgifter i 2010 på kr 7 556 000.

Kontantregnskapet for 2010 viser et overforbruk på kr 427 000 i forhold til budsjettet. Dette skyldes et stort antall meklinger hvorav noen var særlig omfattende. Det ble i noen meklinger brukt to meklere, dels av opplæringsgrunner, dels for å ha tverrfaglig kompetanse i meklingsarbeidet. Det ble også lagt ned et omfattende meklingsarbeid i forbindelse med avslutning av konflikter.

Institusjonen var i 2010 vertskap for en felles samling av samtlige nordiske lands meglingsinstitusjoner. Slike samlinger skjer annethvert år og det var nå 10 år siden Norge sist var vertskap. Samlingen hadde et omfattende faglig og sosialt program for ca 30 - 35 deltakere.

Regnskap 2010 Beløpene er i 1000 kr.				
Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Budsjett 2010	Regnskap 2010
111 – Organiserte stillingshjempler	2277	2298	2000	2177
112.- Ekstrahjelp	84	98	400	207
113.- Bistillinger	479	632	800	1211
118. - Trygder	399	341	451	508
Sum lønnskostnader	3239	3369	3651	4103
121 - Maskiner, inventar	121	27	84	16
122 - Forbruksmateriell.	55	39	60	81
123 - Reiseutgifter	267	267	600	637
124 - Kontortjenester	69	94	90	115
125 - Konsulentbistand	141	105	120	92
126 - Service/vedlikehold	44	65	65	121
127 – Vedlikehold, drift maskin	110	121	120	122
128 – Vedlikehold, bygning	102		20	
129 – Bygningers drift, renhold	1989	2455	2290	2269
Sum kjøp av varer og tjenester	2898	3173	3449	3453
Utgifter i alt	6137	6542	7100	7556
Budsjettramme inkl. tilleggsbevilgninger	6300	6300	7100	7100
Refusjon av sykepenger	15	372	29	29
Inntekter i alt	6315	6672	7129	7129
Mer/underforbruk	178	130		427

Kommentarer til tildelingsbrevet for 2010:

Økonomiforvaltning

Instruks for økonomiforvaltning, som ble fastsatt i desember 2007, har vist seg som et tjenelig redskap i økonomistyringen av virksomheten.

Riksmeklingsmannen er en svært liten institusjon med til sammen 3 faste årsverk. Pga langvarig fravær (sykdom og permisjon) hos en kontormedarbeider har det i praksis vært kun 1 person som kan ivareta oppgaver i forbindelse med økonomiforvaltningen og andre administrative saker. Det samarbeides med Arbeidsretten når det gjelder det praktiske arbeidet i forbindelse med ferier og annet fravær.

Virksomheten er oversiktlig og det legges vekt på å ha en nøktern ressursbruk. Med så liten stab er det et problem å holde seg oppdatert på alle administrative fagområder. Selv for en liten institusjon er det et svært stort antall rapporter og uttalelser som skal utarbeides.

Institusjonen har helkundeavtale med SSØ. De arrangerer nå kurs/opplæring som også er spesielt tilpasset små institusjoner, noe som er til god hjelp. I enkelte spørsmål har Arbeidsdepartementet bistått med administrative råd.

IA-avtalen i staten

2010 har som det fremgår av ovenstående en medarbeider hatt enten sykefravær eller permisjon hele året. Fraværet har vært fulgt opp i samsvar med regelverket. Vedkommende avsluttet sitt arbeidsforhold ved Riksmeklingsmannen 31.1.1011.

Når det gjelder riksmeklingsmannen er det Arbeidsdepartementet som har oppfølgingsansvar i forhold til IA-avtalen.

Rekruttering av ansatte med innvandrerbakgrunn

Det har ikke skjedd noen rekruttering av medarbeidere ved Riksmeklingsmannens kontor i 2010.

Andre kommentarer:

Anskaffelser

Det har ikke vært gjort større anskaffelser i 2010.

I forbindelse med reforhandling av avtale om levering av kopieringstjenester har det vært innhentet tilbud fra 3 ulike leverandører. Når det gjelder banktjenester har institusjonen gjort avrop i forhold til statens rammeavtale. Det ble i 2010 inngått avtale med en hotellkjede, noe som vil gi reduserte priser på overnattinger. Det er påbegynt en prosess rundt reforhandling av IT-leverandør. Ekstern konsulent er engasjert for dette arbeid.

Samarbeid med Arbeidsretten

Riksmeklingsmannen og Arbeidsretten er to meget små institusjoner som er lokalisert i samme kontorbygg. I 2007 ble det startet opp et tettere samarbeid på det administrative området. I 2008 ble samarbeidet videreført blant annet med fullføring av et felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Det administrative samarbeidet er under videreutvikling. F. eks er det nå et felles arbeid i forbindelse med reforhandling av kontrakt med IT-leverandør.

Årlig seminar

Også i 2010 har meklingsmennene vært samlet til et todagers seminar med evaluering av arbeidet, interne diskusjoner og med bidrag fra eksterne foredragsholdere. Denne samlingen anses som svært nyttig av alle som er involvert i meklingsarbeidet.